

ИЗДАТЕЛ

НАУЧНО СПИСАНИЕ ЗА КНИГАТА

година VII

2005 / брой 1

в броя :

- КНИГАТА - НОЕВИЯТ КОВЧЕГ НА ТРЕТОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ
- БОЯН БОЛГАР И НЕГОВИТЕ ПРИНОСИ КЪМ ПЪТЕПИСНАТА ЛИТЕРАТУРА
- ПЪТЯТ КЪМ ГОЛГОТА ИЛИ РЕВОЛВЕР, ОТРОВА И БЕЗСМЪРТИЕ - 90 ГОДИНИ ОТ СМЪРТТА НА ЯВОРОВ
- НЕЩО ПОВЕЧЕ ОТ СПРАВОЧНИК
- "КНИГАТА ЩЕ ОЦЕЛЕЕ ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ"
- БИБЛИОГРАФИЯ ЗА РАЗКАЗВАЧА НА ПРИТЧИ

ДИРЕКТОР

доц. д-р ик.н. Стоян Денчев

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Главен редактор

доц. д-р Лъчезар Георгиев

Зам.-главен редактор

доц. д-р Петър Парижков

проф. дфн Иван Харалампиев

доц. д-р Стефан Коларов

доц. д-р Атанас Дерменджиев

доц. д-р Мария Младенова

Технически редактор

Райна Карабоева

Коректор

Цветанка Рашкова

Графичен дизайн

Стефан Василев

Научни консултанти

проф. дфн Ани Гергова

проф. д-р Анчо Калоянов

5000 Велико Търново

ул. „Теодосий Търновски“ № 2,

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

1784 София

бул. „Цариградско шосе“ № 119

Специализирано висше училище по

библиотекознание и информационни технологии

ИЗДАТЕЛ
ИЗДАТЕЛ

НАУЧНО СПИСАНИЕ ЗА КНИГАТА

ГОДИНА VII, № 1, 2005

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

СПЕЦИАЛИЗИРАНО ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ

ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Петър Парижков	
Книгата – Ноевият ковчег на третото хилядолетие	3
Доц. д-р Лъчезар Георгиев	
Боян Болгар и неговите приноси	
към пътеписната литература	7
Доц. д-р Стефан Коларов	
Пътят към Голгота или револвер, отрова	
и безсмъртие	
90 години от смъртта на Яворов	11
Веселина Тодорова	
„В цял свят в момента на библиотеката	
се гледа като на информационен институт“	23
Николай Ликовски	
Пътят на новобългарската книга	29
Гл. ас. д-р Евгения Русинова	
Нещо повече от справочник	32
Георги Таков	
„Книгата ще оцелее през вековете“	36
Ас. Десислава Андреева	
„SETTING THE AGENDA“ или за медийните ефекти	
върху общественото мнение	40
Виолета Божилова	
Библиография за разказвача на притчи	56
Лъчезар Георгиев	
Дом за Звездан	60

АНТОЛОГИЯ „ИЗДАТЕЛ“

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ

(1866 – 1912)

Създателят на „Сън за щастие“, „На острова на блажените“, „Епически песни“, „Кървава песен“ и др. е роден в Трявна. Следва в Германия. Участва в създаването на литературния кръг около списание „Мисъл“ и благодарение на неговата прозорлива интуиция е открит изключителният талант на Яворов. Чрез своите нови идеи и висок естетически критерий прокарва нови пътища в развитието на българската литература.

БАЩА МИ В МЕН

Погребах го там, де мъртвите погребват,
там, дето всякой гроб е знак на мъртвина,
железни обръчи-огради де обсебват
надгробни камъни все с мъртви имена.

След земния живот в земята той почива –
не той: почива му там тленний прах един!
Че живия му дух и мисълта му жива –
живеят в мене те, в мен, неговия син.

Не само в онова което ази правя,
не само в думите, не само в мисълта –
пред погледа ми той се винаги възправя
с усмивка бодряща и тиха на уста.

И сецам в моята аз неговата воля
и неговата мощ во всякой мой удар...
И чувам: „Победи световната неволя –
и на беда бъди в живота господар!“

Какъвто бях, бъди! И с божи меч в душата,
на висша истина глашатай и пророк,
издигнеш ли ръка, дигни я в злоба свята,
изпълен от любов и в любовта жесток.

Достоен ти бъди за мен!“ О, аз достоен
ще бъда – и съм бил – за своя жив баща
и словото у мен било е зов все боен,
в световни суети не зов на суета.

При твое слово аз и своето прибавих,
дела приумножих при твоите дела:
и съд на бъднето да чакам се изправих
с теб две со подвизи увенчани чела.

С възторг на истина в душата просветлена,
към нея само аз в живота се стремих, –
като тополата на възбог извисена
пред слънцето, пред теб, връшец
привождам тих.

И чувствавам с крило как божи дъх ме гали –
и чувствавам, че ти доволен си от мен...
Че на живота аз свещените скрижали
понесох – не да ги захвърля пак смутен.

Душата ми с завет ти за живот огрея
и в път благослови со бащин благослов:
и както в мене ти, ази в теб –
за подвига свещен на земната любов.

КНИГАТА – НОЕВИЯТ КОВЧЕГ НА ТРЕТОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ

Доц. д-р Петър Парижков

В своето великолепно философско есе „Това ще убие онова“, съдържащо се в романа „Парижката Света Богородица“, Виктор Юго изразява идеята, че „книгопечатането ще убие църквата“ [1]. В лицето на архидякона Клод Фроло църквата издава своята уплаха и изумление „пред ослепителното изобретение на Гутенберг“ [2].

Възходящото книгопечатане заплашва неоспоримия дотогава авторитет на църквата като вседържителка на истината и пълновластна господарка на човешкия дух и живот.

Сега, след повече от 500 години, ние се тревожим за съдбата на печатното слово и по-конкретно – на българската книга.

Това, което не можах да постигнат разяждащата власт на времето, историческите превратности, преследванията и унищожаването на книгата, като че ли е на път да се сбъдне – не в преизподнята на всепоглъщания огън, а в ореола на сияйната електроника. Тази хипотеза е може би твърде песимистична и нарисувана със сгъстени тъмни краски; може би картината не е чак толкова отчайваща, но канди-

датстудентските бисери всяка година ни показват, че идват все по-нечетящи млади поколения. А те са бъдещето, интелектуалният елит на нацията. Тежат ни!

Моите лични наблюдения като преподавател във висше училище потвърждават неутешителните изводи за невинното на пръв поглед, но все по-нарастващо невежество.

Социологията говори за т. нар. вторична неграмотност.

Практиката показва, че се формира поколение, което борави умело с новите информационни и комуникационни технологии, фетишизира компютрите, опиянява се от навигацията в Интернет, но не познава родната литературна класика, „Под игото“ и „Записки по българските въстания“, смята родолюбието за демодирани архаизъм, става жертва на целенасочено отродяване и космополитна гравитация.

Защо е така?

Къде се коренят причините за духовното осакатяване на младото българско поколение?

Дали само глобализмът и тоталното господство на визуалната комуникация са виновни?

Причината като цяло е в обществото, настроено информационно-консумативно, т. е. примитивно и първосигнално.

Беше разрушена една ценностна система, без да бъде изградена друга. В агонията на традиционни добродетели като родолюбие и книгопочитание, в условията на бездуховност, развихряне на алчност и превръщането на финикийските знаци в идол – от една

* Настоящата статия бе включена като първи пленарен доклад на Национална научна конференция „Библиотеки, четене комуникации. Съдбата на българската книга“, проведена през м. ноември 2004 г. Поради актуалността на темата, редколегията реши да публикува текста ѝ, който ще бъде включен в едноименния сборник даден под печат в Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.

страна, а от друга – изложено на опасността от наркотични изкушения, в люлката на попфолка и родната бодра чалга расте младото поколение на България. Успехът за него означава пари, шеметна кариера, светско разточителство, разкошни лимузини, блестящи заведения, ослепителни подиуми на многобройните конкурси за всякакви „мис“ и т. н. И едното му око гледа все нататък – отвъд Драгоман, към мечтания рай на Стария континент и Новия свят.

И отново идва въпросът: защо?

Защо младото българско поколение се отчуждава от род и отечество?

Защо в неговата крехка ценностна система не се вписват вълненията на учителката Рада от Вазовия роман?

Как да се вписват, като бивш вече министър на образованието и науката, при това титулуван с научна степен и звание, заяви на всеослушание от екрана на Българската национална телевизия, че стихотворението „Аз съм българче“ било демодирано и не ни приобщавало към Европа?!

Как да се вписва родолюбието в ценностната система на младите, като от учебните програми на средното училище са изхвърлени „Записките...“ на Захарий Стоянов – „една от най-хубавите книги в българската литература“ според акад. Георги Цанев?! [3].

Как българщината да се вселява у младите българи, като мастити професори от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ изхвърлят от приемните кандидатстудентски изпити Ботевата публицистика, защото – видите ли? – тогавашните политически реалии били непознати за съвременните млади хора? „Основният мотив да свалим публицистиката на Христо Ботев от конспекта е, че тя съдържа твърде много алюзии към онези времена – аргументира се проф. Милена Кирова. – Злободневните асоциации, които Ботев прави в своите статии, са неразбираеми за днешното младо поколение“ [4].

Ами как няма да са неразбираеми, като такива учени глави „пазят“ младите от докосване до епохата на Ботев?!

И това ни отвежда към лансираната преди години теза за „контактната зона на две цивилизации“ – евфемизъм, който трябваше елегантно да замени неблагозвучното „турско иго“.

Заради това не ме учудва фактът, че студенти не знаят почти нищо за Съединението от 1885 г., да не говорим за Великата френска революция (1789 – 1794), която пък е на галактическо разстояние от тях.

Понякога филтрирането на съзнанието става с „нови прочити“ и модерни тълкувания, т. е. с по-фини средства. Да вземем за пример учебното помагало за зрелостници и кандидат-студенти „Матура за отличен. Български език и литература“, второ равнище, в две части, издателство „Просвета“, 2003 г. Автор – доц. д-р Инна Пелева. Одобрено е от министъра на образованието и науката. В програмата, с която завършващите средно образование трябва да докажат знанията си по българска литература, са включени следните автори: Христо Ботев, Иван Вазов, Алеко Константинов, Пенчо Славейков, Пейо Яворов, Елин Пелин, Димчо Дебелянов, Христо Смирненски, Гео Милев, Атанас Далчев, Елисавета Багряна, Йордан Йовков, Никола Вапцаров, Димитър Димов и Димитър Талев. Необяснимо защо липсват Любен Каравелов, Петко Р. Славейков, Захарий Стоянов, Христо Ясенев, Емилиян Станев, Веселин Ханчев, Пеньо Пенев, Йордан Радичков, Антон Дончев... Списъкът може да бъде продължен.

Но в случая с учебното помагало в очи се набива друго. В литературните анализи и тълкувания на някои творби е извадено социалното жило и социалните конфликти са представени като екзистенциални драми на индивида. Така е със стихотворението „История“ на Никола Вапцаров. В програмата липсват най-ярките стихотворения на Христо Смирненски – „Червените ескадрони“, „Йохан“, „Северно сияние“, „Руският Прометей“, „През бурята“, „Северният Спартак“ и др. Обяснимо е защо. Очевидно техният революционен патос не се нрави на авторката.

В същото време у нас почти липсва пълноценен литературен живот и сериозна литературна критика.

Цъфти невероятна графомания. Бездарието развихря своя бал.

Но да не бъдем чак толкова черногледни и да погледнем доброжелателно към съвременното българско книгоиздаване.

Днес у нас излизат много стойностни книги в широк тематичен спектър – философия, социология, политология, енциклопедични издания, речници, мемоари, оригинална и преводна художествена литература и т. н. Престижното издателство „Захарий Стоянов“ реализира грандиозен замисъл – 120-томната поредица „Българска класика“. Досега са излезли повече от 70 тома. Подобна инициатива се предприема за пръв път в родното книгоиздаване и ние трябва да отдадем дължимото признание на творческия екип, дръзнал да извърши истински духовен подвиг във времето на бездуховна екзалтация. Това е реална надежда за бъдещата по-добра съдба на българската книга.

И други издателства предлагат стойностна литература, която заслужава вниманието на сериозния читател. Великотърновското издателство „Слово“ популяризира родната класика и съвременната българска литература, история, философия, математика, география и т. н. Много търсени са неговите поредици „Малка ученическа библиотека“, „Литературни кръгове и издания“, „Критически прочити и коментари“ и др.

Могат да се посочат и още окуражаващи примери.

В своята политика за насърчаване на българското книгоиздаване Националният център за книгата при Министерството на културата посредством програмата „Помощ за книгата“ подкрепя финансово отпечатването на определен брой заглавия всяка година. Очевидно това не е ритуално жертвоприношение пред българската книга, а проява на възрожденската традиция за спомоществователство в актуализиран вариант при условията на пазарната икономика. Но само тези жестове не са достатъчни. Ако в близко бъдеще Министерството на културата приеме законодателни стъпки за чувствително нама-

ляване или въобще за премахване на тежкия 20% ДДС върху българската книга, тревогата за нейното бъдеще навярно ще отпадне.

Позволете ми и някои разсъждения в по-общ план.

В своето многовековно битие, озарено от отблясъците на победи и трагично величие, отечеството ни е оцелявало благодарение и на книгата. Историческите примери са много, но е достатъчно да посочим „златните векове“ на българската книжнина.

По мое мнение днес нямаме основания да се безпокоим за българското книгоиздаване. Статистиката показва сравнително устойчиво развитие. Броят на издадените заглавия е както следва: 1989 г. – 4543; 1990 г. – 3412; 1991 г. – 3260; 1992 г. – 4773; 1993 г. – 5771; 1994 г. – 5730, и т. н. През изминалата 2003 г. у нас са издадени 3889 заглавия [5]. В общи линии делът на българските книги е в границите от 60% до 80% от цялата продукция, което е добър показател.

Броят на заглавията расте, а единичните тиражи намаляват. Това също е устойчива тенденция през последните 15 години. Очертава се широк тематичен спектър, който задоволява интересите на разнородна читателска аудитория.

Други причини пораждат тревога за съдбата на българската книга.

Днес тя съществува в условията на жестока конкуренция с електронните масмедии. Триумфът на аудиовизуалната комуникация поставя книгата в твърде неизгодно положение. Но според мен това е само привидно. Истинското, дълбокото познание се съдържа в книгата. Тя е с нищо незаменима дарохранителница на многовековния човешки опит и знания. В този смисъл книгата има привилегировано положение в съвременния свят на глобална информационна инвазия. Експертите са единодушни, че само около 10% от информацията в Световната мрежа е достоверна. Освен това подмяната на реалния свят с виртуални и често пъти доста агресивни образи е опасна и крие непредвидими последици за младите хора с неукрепнала психика. Компютрите ги примамват с илюзията, че всичко е забавно-развлекателно шоу,

което се възприема без труд и носи наслада. А книгата, истинската, стойностната книга изисква интелектуални усилия, постоянство, търпелива работа.

Тъкмо в преодоляването на консумативното, лековато и хедонистично отношение към живота е привилегията на книгата. Нейната спасителна мисия е не толкова в самосъхранението, а в предотвратяването на масовия интелектуален декаданс, чийто призрак прозира плътно зад ореола на новите електронни божества.

Някога, преди повече от 550 години, книгопечатането прави своите първи крачки със „Сивилина книга“ от Библията.

Днес библейският праведник Ной трябва да спасява Гутенберговата галактика. Според мен книгата е съвременният Ноев ковчег, който като спасителен кораб ще преплува през вълните на информационния потоп и нравствената деградация, за да ни изведе до бреговете на високата духовност. Но дали и там – в обетованата земя – четенето няма да е аристократично занятие за самотници?

Лично за себе си аз съм изработил стратегия. На 5-годишна възраст моята внучка Катерина се забавлява с компютърни игри, но заедно с това знае наизуст стихотворението „Татковина“ от Петко Р. Славейков. Ще посъветвам и нейното едногодишно братче Борис да последва примера ѝ. А пък аз – пристрастен към книгата на Виктор Юго „Изкуството да бъдеш дядо“, ще си припомня отново призива, който отправи Първият международен конгрес на книгата в Лондон през 1982 г.: „Да станем мускетари в защита на книгата!“

ЛИТЕРАТУРА

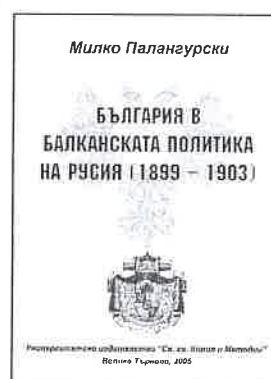
1. **Юго, Виктор.** Парижката Света Богородица. – В: **Юго, Виктор.** Избрани творби. С., 1984, с. 494.
2. Пак там.
3. **Цанев, Георги.** Захари Стоянов. – В: **Цанев, Георги.** Писатели и проблеми. С., 1965, с. 343.
4. Вж. **Инджов, Никола.** Смешен професорски плач. – С л о в о т о д н е с, № 10 /398/, 8 апр. 2004, с. 3.
5. Вж. **Култура**, № 19 /1875/, 12 май 1995, с. 11, и по сведения на Центъра за национална библиография при Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

НОВИ КНИГИ

на

Университетско издателство
„Св. св. Кирил и Методий“ – В. Търново

**БОЯН БОЛГАР И НЕГОВИТЕ ПРИНОСИ
КЪМ ПЪТЕПИСНАТА ЛИТЕРАТУРА
В КОНТЕКСТА НА НАЦИОНАЛНАТА КНИГОИЗДАТЕЛСКА
ТРАДИЦИЯ МЕЖДУ ДВЕТЕ СВЕТОВНИ ВОЙНИ**

Доц. г-р Лъчезар Георгиев

Сред майсторите на пътеписа, даващи принос за формирането на една стойностна книгоиздателска традиция между двете световни войни, неизменно присъства името и на **Боян Болгар** (*Боян Димитров Христов*). Познат с книгите си „Парижки мозайки или Ние хората“ (С., печ. Едисон, 1933. Предг. Йордан Бадев. 152 с.), „Близо до земята. Книга за родината“ (С., Добромир Чилингиров; печ. АБВ, 1933. 202 с. с ил.), „Жива и мъртва Атина или Ние хората“ (С., Добромир Чилингиров; печ. П.К. Овчаров, 1937. 169 с. с ил.) и „Отвъд любовта. Изповеди на един съвременник“ (С., Перун; печ. Книпеграф, 1944. 175 с. с ил. от Илия Петров), като че ли най-отчетливо е представен в пътеписния сборник *„Обичани предели. Втора книга за родината“*, издаден през 1944 г. от софийското издателство „Перун“. Изданието е книга четвърта от библиотечната поредица „Майстори“. Рисунките в книжното тяло са от проф. Илия Петров, а корицата е дело на художника Никола Тузсузов. Макар и отпечатана на обикновена хартия в столичната печатница „Изгрев“, книгата учудва със стилно и добре композирано оформление на илюстрациите и особено на титулните страници. Тиражът е двойно по-голям от предишните издания – 4050 екземпляра. В послеслова си авторът пише, че това е неговата „втора книга за родината“, отбелязано и върху титулната страница, т.е. продължение на книгата му „Близо до земята“. Писателят посочва, че неговите пътеписи „не са географски описания, нито исто-

рически или демографски. Те са просто изблици на една чувствителност и имат стойност на изповеди.“ (З, с.214). Действително, когато човек затвори и последната страница на „Обичани предели“, остава с впечатлението за добре поднесена есеистична проза, където природната картина, пейзажът, детайлите от наблюдаваната действителност се редуват с размисли на автора, негови философски обобщения за преходността на живота и непреходността на времето, за съвършеността на мирозданието и необятността на вселената, на много места виждаме възхита от патриархалното село и неговата чистота, преклонение пред труда на обикновения човек и отегчението на лишения от естеството на първичните, но красиви добродетели столичен жител. Композицията на книгата включва встъпителна част „Прелюдия“, разделите „Рилски мигове“, „Варна излиза из мъглата“, „Бавното живеене“, „Дунав тече“, „Южни земи“, „В сянката на Балкана“, „Към Пирин“, „Други рилски мигове“, „Потъналата гора“, „Образът на Добруджа“, „Македонски цикъл“ и кратък „Послеслов“. След заглавието на всеки раздел на самостоятелна нечетна страница е поместена илюстрация от проф. Илия Петров, отговаряща на авторовото послание или темата на пътеписа. Всеки раздел всъщност представя по няколко пътеписа, носещи свое отделно заглавие. Преди титулната страница е представен шаржов портрет на писателя с ръкописен текст от самия автор „Боян Болгар“. Спазените пропорции при компо-

зирането на титулните страници и отделните части поднасят на читателя едно великолепно издание (дзобен формат), част от което е с твърда подвързия, в немалък за времето тираж от 4050 екземпляра и с емблемата на издателство „Перун“ върху гръбчето на многоцветната корицата и върху авантитулната страница. В тази книга писателят се показва като тънък наблюдател и истински живописец – докато например пътува със своите спътници към върховете на Рила (пътеписа „Рилски митове“), той описва със свежи детайли зимния пейзаж, улавя най-характерното, прави находчиви сравнения. Грубо нахвърляните камънци под снега са получили „меки, изваяни, женствени форми“, остатъците от мъгла пък „прелитат срещу слънцето и светят като брокат“, превръщайки атмосферата в „диамантен прах“, „слънчевите дантели пърхат върху снега около борове“, които пък „приличат на благородни дами от осемнадесетия век, облечени в камбанени кринолини с островърхи прически“ (3, 27–29) в „Борба със стръмнината“. Находчивите описания продължават и по-нататък в „Скакавица“,

където писателят представя водопада цял в лед, като брониран, и не сдържа изумлението си от могъществото на природата: „Кой Зевс, кой Перун при борба с тоя титан, какъвто е Рила, е забол меча си в каменните гърди на хребета?“ (пак там, с. 29). Великолепното описание на пристигащата вечер сякаш извира от самото място, където авторът стои поразен от пейзажа: „Здрачава се. Мъгли дойдоха от горе, от горния надземен свят като шествие от духове. Нощта разстилаше своя тъжен ленен цвят върху цялата природа. Борове се превръщаха в плътна, черна завеса, която не се спускаше, а се подигаше от земята към небето. Покой зацари. Заваля сняг, но някак кротко, гальовно, за да не наруши покоя, който природата даряваше сама на себе си. Планината се сниши, сякаш подгъна коляно, за да се отдаде молитвено на тая снежна, бяла литургия...“ (пак там, с. 31). Но писателят не свършва дотук, често в пътеписа той свързва чрез своеобразния си почерк даденото конкретно описание, случка, пейзаж, следа на животното по снега, устремността на безбройните борове близнаци с цивилизацията, с днешния ден. Асоциативното мислене и разширеното от възбуда въображение на автора ражда една непозната творческа чувствителност, която и по-нататък, в следващите пътеписи ще има своето място в композицията на творбите като нещо неотменно в наратива на творбата. Затова след конкретното описание есеистичното начало отприщва интелектуалния поток и най-дребният детайл, най-незначителната на пръв поглед случка става повод за обобщения, оценки, изводи с общочовешка значимост.

Нека не забравяме, че пътеписите на Боян Болгар в тази книга са писани в периода 1940 – 1943 г., и той сякаш иска с тях да се дистанцира от кошмара на войната, хаоса, тревожните събития. Все пак той не може съвсем да избяга от действителността. В „Дунав тече“, навярно в миг на интелектуално прозрение, написва – бих ги определил като пророчески за години напред, думи: „По реката никакво движение. Това е, вероятно, пръстът на войната. Дунав, най-оживеният булевард на Европа, който пресича на две целия материк, е странно безмълвен. Може би реката сънува. Какво ли сънува тази естествена Паневропа, която свързва седем народа дотолкова, че всеки от тях я смята за своя, макар тя

да не принадлежи никому? Може би великата река сънува тъкмо за тая своя мисия: да бъде аортата на континента, която храни държавите като органите на една единствена снага. А може би в съня си течният патриарх се връща към ония далечини на столетията, когато, също като сега безмълвието е било всеобемно и Европа не е имала нито принадлежност, нито дори име. Сънищата на един такъв чутовен безсмъртник могат да се разпрострят върху хиляди столетия.“(3, с. 64). Оказва се, че на много места един авторов поглед е всъщност мотив за по-дълбоки наблюдения назад и напред във времето, които понякога звучат като прозрения за бъдещето. В годините на социализма обаче подобен подход на писател звучи като асоциален, като бягство от реалността, като самоцелно описание без вглеждане в злободневните проблеми. За онзи обаче, който внимателно е чел „Обичани предели“, пътуванията на Боян Болгар из различни местности и селища на отечеството имат своето обяснение – може би в този „допир със свободата, недостижим за нашия закотвен градски живот“ (3, с. 66).

Свободата за писателя е да чувстваш простора, тя излиза от нас, но „просторът е инструментът, чрез който тя постига най-чистата си мелодия“ (пак там). Така в своеобразната си пътеписна философия писателят допълва онези обобщения на Алеко Константинов и Светослав Минков за смисъла на човешкия живот като пътуване в пространството и времето, като пътуване към другия бряг. Мисъл, отвещаща ни към метафизиката на духовността и моралните ценности, която откриваме във философията на Ницше, доразвита у нас у Пенчо Славейков като метафизика на „вечното възвръщане“. Възвисяването над всекидневната суета, макар и индиректно, се прокрадва и на други места в пътеписите на Боян Болгар, в неговите своеобразни интелектуални „отстъпления“. Твърде вероятно е авторът да е познавал и появилата се през 1939 г. книга на проф. Спиридон Казанджиев „Знание и вяра“, която доразвива философско-психологическите аспекти на идеята за индивидуалността и чувството, свързани с етиката и колективното съзнание (4, с. 197 и следв.).

През 1939 г. Боян Болгар е избран за член на Съюза на българските писатели, като участва в

Илюстрация на самостоятелна нечетна страница, непосредствено след вътрешната титулна страница на цикъла „Рилски мигове“ в книгата на Боян Болгар „Обичани предели“, художник проф. Илия Петров (с.19).

ръководството от 1941 до 1958 г. Пет от книгите му са наградени – „Близо до земята“ (1933), „Обичани предели“ (1944), „Отвъд любовта“ (1944), „Градът умира и се ражда“ (1945), „Вратарят на Содом“ (1946). Съчиненията му са превеждани на словенски, немски, чешки, словашки език. Сред чисто пътеписните книги на писателя са „Слънчев прозорец“ (1956) и „Нинген – пътуване до Япония“ (1960). Формата на своеобразен пътепис използва Боян Болгар и в поредицата от есета с философски и народопсихологически характер „Пътуване с Диоген“ (С., Държ. военно изд., 1970. 198 с.). Военното издателство публикува и следващите книги на писателя от поредицата – „Второ пътуване с Диоген“ (1973), „Трето пътуване с Диоген“ (1976), „Четвърто пътуване с Диоген“ (1981). Боян Болгар наред с това е автор на повести, романи, сборници с разкази и новели, а през 1970 г. за книгата